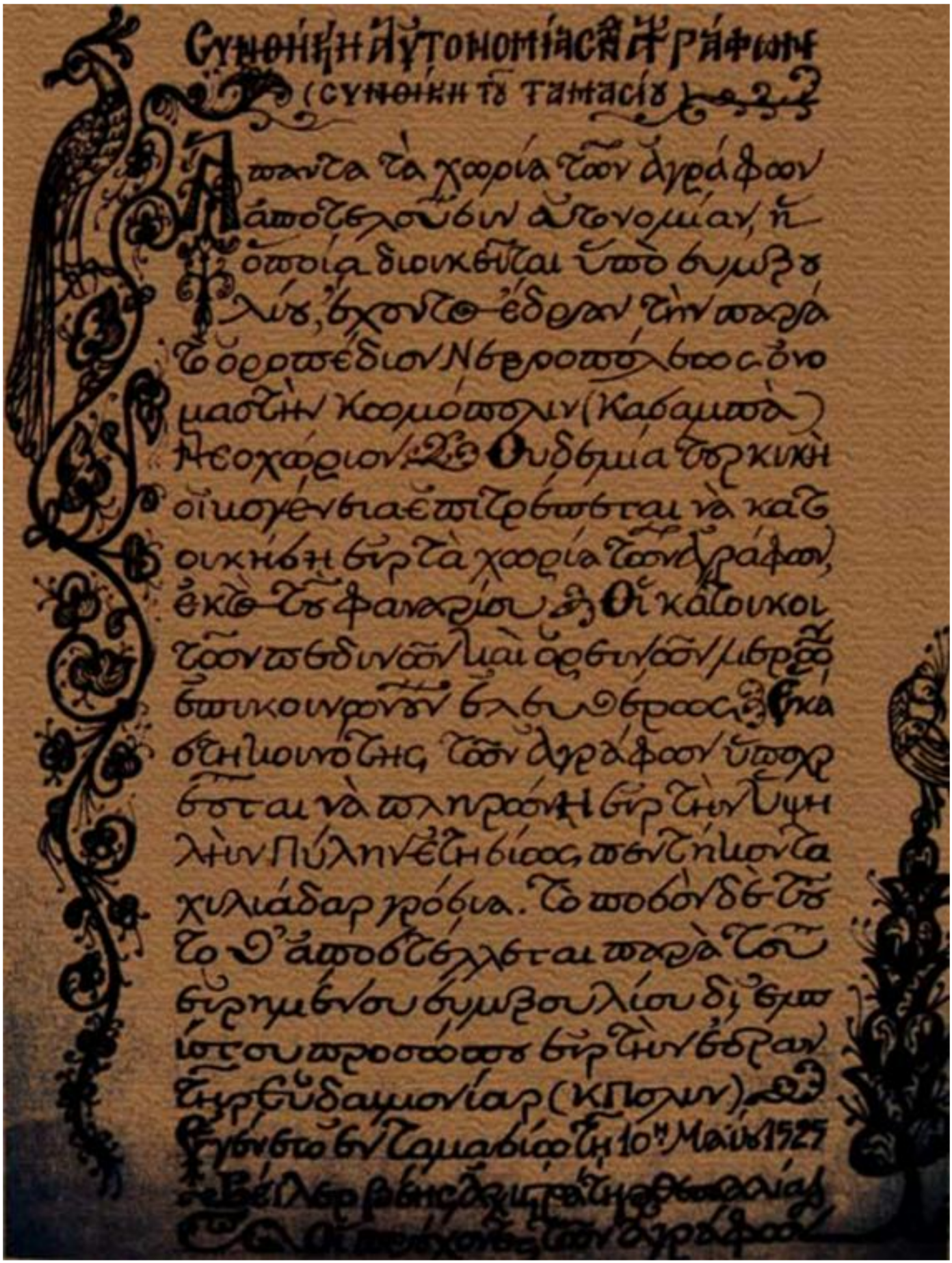
Η Συνθήκη του Ταμασίου (1525): Το «Πρωτόκολλο» της Αυτονομίας των Αγράφων

Η Συνθήκη του Ταμασίου (1525): Το «Πρωτόκολλο» της Αυτονομίας των Αγράφων

Στις αρχές του 16ου αιώνα, η Οθωμανική Αυτοκρατορία βρισκόταν στο απόγειο της δύναμής της. Ο Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής (1520–1566) κυβερνούσε ένα κράτος που έφτανε ως τα τείχη της Βιέννης. Η Θεσσαλία βρισκόταν υπό οθωμανική κυριαρχία εδώ και 150 χρόνια. Τα Άγραφα, όμως, παρέμεναν ανυπότακτα. Το δύσβατο ορεινό έδαφος και ο σκληρός χαρακτήρας των κατοίκων έκαναν κάθε στρατιωτική εκστρατεία εξαιρετικά δαπανηρή. Ακόμα και ο ισχυρός στρατηγός Τουραχάν Μπέης, που είχε υποτάξει ολόκληρη την πεδινή Θεσσαλία, απέτυχε να τιθασεύσει τα Άγραφα. Οι κάτοικοί τους ήταν, όπως σημειώνει ο ιστορικός Ιωάννης Οικονόμος-Λογιώτατος, *«φιλελεύθεροι, επιδέξιοι και σκληραγωγικοί»*, άνθρωποι που γνώριζαν από αιώνες πώς να επιβιώνουν και να αγωνίζονται στο βουνό. Επί Σουλεϊμάν, νέα εκστρατεία του αρχιστράτηγου της Θεσσαλίας, Βεϊλέρ Βεγί πασά, απέτυχε και πάλι. Η λύση που επελέγη ήταν διπλωματική: αντί για ατελείωτη και δαπανηρή στρατιωτική παρουσία, καλύτερα μια συμφωνία που θα εξασφάλιζε σταθερή φορολογία χωρίς να απαιτεί κατοχή. Στις 10 Μαΐου 1525, στο χωριό Ταμάσι (σημερινή Ανάβρα Καρδίτσας), υπογράφηκε η περίφημη Συνθήκη.

Το κείμενο της Συνθήκης, όπως μεταφράστηκε από το τουρκικό πρωτότυπο και δημοσιεύτηκε πρώτη φορά το 1926 από τον ιστορικό Χρήστο Καλοκαιρινό στην εφημερίδα «Θεσσαλική Φωνή» της Καρδίτσας, έχει ως εξής: *«Άπαντα τα χωρία των Αγράφων αποτελούσιν αυτονομίαν, η οποία διοικείται υπό συμβουλίου, έχοντος έδραν την παρά το οροπέδιον Νεβροπόλεως ονομαστήν κωμόπολην Νεοχώριον. Ουδεμία Τουρκική οικογένεια επιτρέπεται να κατοικήση εις τα χωρία των Αγράφων, εκτός του Φαναρίου. Οι κάτοικοι των πεδινών και ορεινών μερών επικοινωνώσιν ελευθέρως. Εκάστη κοινότης των Αγράφων υποχρεούται να πληρώνη εις την Υψηλήν Πύλην ετησίως 50 χιλ. γρόσια· το ποσόν δε τούτο θ' αποστέλληται παρά του ειρημένου Συμβουλίου δι' εμπίστου προσώπου απ' ευθείας εις την έδραν της ευδαιμονίας (Κωνσταντινούπολιν).»*

Τέσσερις ήταν οι βασικοί πυλώνες της Συνθήκης:

Τα χωριά των Αγράφων αποτελούσαν ενιαία αυτονομία, διοικούμενη από Συμβούλιο με έδρα το Νεοχώρι της Νευρόπολης.

Καμία τουρκική οικογένεια δεν μπορούσε να κατοικήσει μόνιμα στα Άγραφα. Η μόνη εξαίρεση ήταν το Φανάρι, ορόσημο γεωγραφικό στην είσοδο της περιοχής.

Επιτρεπόταν η ελεύθερη επικοινωνία μεταξύ κατοίκων ορεινών και πεδινών περιοχών, ζωτικής σημασίας για τους κτηνοτρόφους που μετακινούνταν εποχικά με τα κοπάδια τους.

In the early 16th century, the Ottoman Empire stood at the height of its power. Suleiman the Magnificent (1520–1566) ruled a state that reached as far as the walls of Vienna. Thessaly had been under Ottoman control for 150 years. The Agrafa region, however, remained unsubdued. Its rugged mountainous terrain and the resilient character of its inhabitants made any military campaign extremely costly. Even the powerful general Turahan Bey, who had subdued the entire Thessalian plain, failed to tame Agrafa. Its inhabitants were, as the historian Ioannis Oikonomos Logiotatos notes, *"free-spirited, skillful, and hardened"*—people who had known for centuries how to survive and struggle in the mountains. Under Suleiman, a new campaign led by the commander-in-chief of Thessaly, Veli Pasha, once again failed. The solution that was ultimately chosen was diplomatic: instead of maintaining an endless and costly military presence, it was preferable to reach an agreement that would ensure steady taxation without requiring occupation. On May 10, 1525, in the village of Tamasio (modern-day Anavra, Karditsa), the famous Treaty was signed.

The text of the Treaty, as translated from the original Turkish and first published in 1926 by the historian Christos Kalokairinos in the newspaper Thessaliki Foni of Karditsa, reads as follows: *"All the villages of Agrafa shall constitute an autonomy, governed by a council based in the prominent town of Neochori, located near the Nevropolis plateau. No Turkish family is permitted to reside permanently in the villages of Agrafa, with the exception of Fanari. The inhabitants of the lowlands and the mountains shall communicate freely. Each community of Agrafa is obligated to pay the Sublime Porte 50,000 piastres (grosia) annually; this amount shall be sent by the said Council via a trusted person directly to the Seat of Felicity (Constantinople)."*

Four were the main pillars of the Treaty:

The villages of Agrafa formed a unified autonomous entity, administered by a Council based in Neochori of Nevropolis.

Prohibition of Ottoman settlement: No Turkish family was allowed to permanently settle in Agrafa. The only exception was Fanari, a geographical landmark at the entrance to the region.

Free movement and communication between inhabitants of mountainous and lowland areas was permitted, which was vital for shepherds who moved seasonally with their flocks.

The Treaty of Tamasi (1525): The 'Protocol' of the Autonomy of the Agrafa

Αντί για αυθαίρετες και απρόβλεπτες φορολογικές απαιτήσεις, κάθε κοινότητα κατέβαλλε ετησίως σταθερό ποσό 50.000 γροσίων, που αποστελλόταν απευθείας στην Κωνσταντινούπολη μέσω εμπίστου απεσταλμένου του Συμβουλίου. Η απευθείας επικοινωνία με την Υψηλή Πύλη παρέκαμπτε τοπικούς Τούρκους αξιωματούχους και εγγυόταν σταθερότητα.

Οι επιπτώσεις της Συνθήκης ήταν βαθιές και διαρκείς. Χωρίς μόνιμη οθωμανική φρουρά και με σταθερή φορολογία, οι κάτοικοι ανέπτυξαν κτηνοτροφία και εμπόριο, αποκτώντας οικονομική αυτάρκεια σπάνια για περιοχή υπό ξένη κυριαρχία. Τα Άγραφα έγιναν επίσης καταφύγιο για Έλληνες που έφευγαν από την οθωμανική καταπίεση αλλού, ενισχύοντας συνεχώς το αντιστασιακό πνεύμα της περιοχής. Παράλληλα, η σχετική ελευθερία επέτρεψε την ανέγερση εκκλησιών και μοναστηριών, που έγιναν κέντρα γραμμάτων και διατήρησης της ελληνικής παράδοσης. Η σχετική ελευθερία επέτρεψε την ίδρυση φημισμένων σχολών. Το Ελληνομουσείο των Αγράφων και οι σχολές στα Βραγγιανά, με δασκάλους όπως ο Ευγένιος Γιαννούλης ο Αιτωλός και ο Αναστάσιος Γόρδιος, κράτησαν ζωντανή την ελληνική παιδεία. Στα Άγραφα δημιουργήθηκε το πρώτο και ισχυρότερο αρματολίκι της Ελλάδας — μια παράδοση που πέρασε μέσα από γενιές αρματολών ως τον ίδιο τον Γεώργιο Καραϊσκάκη.

Δεν είναι τυχαίο ότι η Επανάσταση του 1821 στη Στερεά Ελλάδα ξεκίνησε από τα Άγραφα — και μάλιστα την ίδια ακριβώς ημερομηνία, 10 Μαΐου 1821, ακριβώς 296 χρόνια μετά την υπογραφή της Συνθήκης. Τρεις αιώνες αυτοδιοίκησης, εξοικείωσης με τα όπλα και συλλογικής απόφασης είχαν προετοιμάσει το έδαφος.

Ο Βρετανός ιστορικός George Finlay έγραφε ότι οι κάτοικοι των Αγράφων *«είχον χαρακτήρα ελευθέρων ανδρών, και διέπρεπον επί γενναιότητι και ανεξαρτησία μη απαντώσα αλλαχού της Ελλάδος»*. Η Συνθήκη του Ταμασίου είναι το έγγραφο που αυτή η ελευθερία έγινε επίσημη.

Instead of arbitrary and unpredictable tax demands, each community paid a fixed annual sum of 50,000 grosia, which was sent directly to Constantinople through a trusted envoy of the Council. This direct communication with the Sublime Porte bypassed local Ottoman officials and ensured stability.

The effects of the Treaty were profound and long-lasting. Without a permanent Ottoman garrison and with a stable tax system, the inhabitants developed livestock farming and trade, achieving a level of economic self-sufficiency that was rare for a region under foreign rule. Agrafa also became a refuge for Greeks fleeing Ottoman oppression elsewhere, continuously reinforcing the region's spirit of resistance. At the same time, this relative freedom allowed for the construction of churches and monasteries, which became centers of learning and preservation of Greek tradition. It also enabled the establishment of renowned schools. The Hellenomouseion of Agrafa and the schools of Vragkiana, with teachers such as Eugenios Giannoulis the Aetolian and Anastasios Gordios, kept Greek education alive. In Agrafa, the first and most powerful armatoliki in Greece was formed—a tradition that passed through generations of armatoloi to Georgios Karaiskakis himself.

It is no coincidence that the Greek War of Independence in Central Greece began in Agrafa—on the exact same date, May 10, 1821, precisely 296 years after the signing of the Treaty. Three centuries of self-governance, familiarity with arms, and collective decision-making had prepared the ground.

The British historian George Finlay wrote that the inhabitants of Agrafa *"possessed the character of free men, and excelled in bravery and independence unmatched elsewhere in Greece."* The Treaty of Tamasio is the document by which this freedom became official.

Πηγές:

- **Δήμος Λίμνης Πλαστήρα,** *«Συνθήκη Ταμασίου (10 Μαΐου 1525)»*
- **Χρήστος Καλοκαιρινός,** *«Συνθήκη Ταμασίου»*, εφημερίδα Θεσσαλική Φωνή, 21 Ιουλίου 1926, Καρδίτσα.
- **Δημήτρης Κ. Αγγελής,** *«Η υπογραφή της Συνθήκης του Ταμασίου Καρδίτσας (10-5-1525) και οι επιπτώσεις της στην ορεινή ζώνη των Αγράφων»,* Δήμος Σοφάδων.
- **Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος,** *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους.*
- **George Finlay,** History of Greece (αναφορά για τα Άγραφα).

Sources:

• **Municipality of Lake Plastiras**, "Treaty of Tamasios (May 10, 1525)"
• **Christos Kalokairinos**, "Treaty of Tamasios," Thessaliki Foni newspaper, July 21, 1926, Karditsa.
• **Dimitris K. Angelis**, "The Signing of the Treaty of Tamasios, Karditsa (May 10, 1525) and Its Impact on the Agrafa Mountain Zone," Municipality of Sofades.
• **Konstantinos Paparrigopoulos**, History of the Greek Nation.
• **George Finlay**, History of Greece (reference regarding Agrafa).

"On the Treaty of Tamasiou (1525)" was featured in the *Velouchi* magazine April-June 2026 issue that is published by the Evrytanian Association of America "Velouchi".

It was translated to English and transcribed by the editor of V*elouchi* magazine, our fellow Evrytanian Dr. Manthos Stamoulis. He is from the village of Valaora, and resides in Charlotte, North Carolina.